

तुद्रसहा स्त्री सह-अथ तुद्रस्य सहा इतः । १सुप्रण्याम्
२माकारगन्धायाम् राजनि०

तुद्रसुवर्षं न० नि० कर्म० । पित्तले राजनि०

तुद्रहिङ्गुली स्त्री कर्म० । १कण्टकायाम् । स्वार्थे क
अणो ह्रस्वे टाप् । अलैषार्थे शब्दच० ।

तुद्रा स्त्री तुद्र-रज् । १वेष्टायाम्, “तुद्राधित्तभवनः” काद-
२कण्टकायाम्, १सरवायाम्, अमरः ४मृत्तिकाभाले,
५चाङ्गेयाम्, ६हिंसायाम्, हेमच० ७गवेधुकायां (गड-
८धेधान) रत्नमा० द्वादशतयाम्, शब्दर० “तुद्राभि-
रजुवतराभिराकुलम्” माघः “तुद्राभिः सरवाभिः”
मल्लि० ८अप्यङ्गायाम् । तुद्राभिः निर्दत्तम् अण् । औद्र
मसुनि “स औद्रपटलैरिव” रघुः । [कायाम् राजनि०
तुद्राग्निमन्य पु० कर्म० (कोटगणिकारी) स्वत्यगणिकारि-
तुद्राञ्जन न० सुनुतोक्ते अञ्जनभेदे “गोमूत्रपित्तमदिरा शकजा-
लीरसे पचेत् । तुद्राञ्जनं रसे चान्यतयजत् स्त्रीफलैऽपि
वा । गोमूत्राज्चार्यमलपिप्पलीऔद्रकफलं सैन्धवो-
पहितं युञ्ज्याद्विहितं वेणुगङ्गरे । मेदो यकृद्धतञ्जाजं
पिप्पल्यः सैन्धवं मधु । रसमामलकञ्चाप पक्वं सस्यग्नि-
धापयेत् कोशे खदिरनिर्भीणे तद्वत् तुद्राञ्जनं हितम्” ।

तुद्राण्डमत्स्यसंघात पु० तुद्राणामण्डमत्स्यप्रानामण्डा
भिनवजानानां मत्स्यानां संघातः । (पोनार भाँक)
पोताधाने अमरः ।

तुद्रादिकषाय इ० चक्रदत्तोक्ते कषायभेदे “तुद्राकृता
नागरपुष्कराङ्गयैः कृतः कषायः कफमारुतोद्भवे । सदा-
मकासारुचिपार्श्वरुग्भवे च्वरे लिदोषप्रभवे च शस्यते”

तुद्रापामार्ग पु० नि० कर्म० । रक्षापामार्गे राजनि०

तुद्राकमलसंज्ञ पु० तुद्राकमलकस्य संज्ञेय संज्ञा यस्य ।
कर्कटहस्ते राजनि०

तुद्राम्त्र पु० नि० कर्म० । कोषार्त्ने राजनि०

तुद्राम्त्रपनस पु० नि० कर्म० । नकुच त्रिका०

तुद्राम्ना स्त्री कम्पा अमरसा कर्म० । १चाङ्गेयाम्
हारा० (तुकोपासङ्ग) स्वार्थे क । तलैषार्थे । २शशाङ्कु-
ल्याम् राजनि०

तुद्रिका स्त्री तुद्रैव क । दंशे (हँश) राजनि०

तुद्रिय ति० जु० + उत्तरा० अतुर्याम् क । तुद्रनिर्दत्तादौ

तुद्रद्व द्वौ स्त्री नित्यकर्म० । यथासे राजनि०

तुदेर्वात् पु० कर्म० । गोष्ठलकर्कशाम् राजनि०

तुदोदुम्बरिका स्त्री कर्म० । काकोदुम्बरिकायाम् राजनि०

तुद्रोपोदिका स्त्री नि० कर्म० । मूलयोतिकायाम् राजनि०
तुद्रोलूकं पुंस्त्री कर्म० । उलूके राजनि०

तुध बुभुक्षायां दिवा० पर० सक० अमिट् लृट् । तुध्यति
अचुधत् । चुधोभ चुत् । तुधा चुधितः । चुधित्वा ।
“तुध्यङ्गोवय कासुतिदाः ऋ० १, १०४, ७, मा तुधन्मा-
रुषत्” अथ० २, २६, ४, तुध्यन्तोऽप्यवसन् व्यालाः” ।
“तुधित्वा पत्निभिर्वनम्” भट्टिः । तुधाजानास्य तारका०
इतच् । चुधित संजातचुधे दि०

तुध् स्त्री तुध-भावे संप० कृष् । १बुभुक्षायाम् । कर्मणि
कृप् । २अच्चे निव० पाठान्तरम् । “यस्य राक्षस्य विषये
श्रौत्रियः सीदति तुधा” ननुः हलन्त्यात् वा टाप् ।
तुधायत् स्त्री तुधार्त्तः । “या देवी सर्वभूतेषु तुधा-
रूपेण संस्थिता” देवीमा० । तुधा च प्राणिनां स्वाभा-
विकदुःखहेतुर्यथोक्तं सुश्रुते “स्वाभाविकाः कुत्-
पिपासाजराश्च्युतिद्रा प्रवृत्तयः” । इत्यञ्च पाण्डुरम् ।
यथाह शांति० “बुभुक्षा च पिपासा च प्राणस्य मनसः
कृतौ । शोकमोहौ, शरीरस्य अराष्ट्रत्वं पडूष्ययः” ।

तुधा कार्याणि यथा

“व्याधयो निर्जिताः सर्वे तुधया नृपसत्तम ! । कुण्डली
सकटी क्षवी तथैवालङ्कृतौ नरः । तुधार्त्तौ न विरा-
जेत प्रेतवन्धितो नृणाम् । स्त्रीरत्नं विविधान् भोगान्
वस्त्राण्याभरणाणि च । न चेच्छति नरः किञ्चित् तुधया
कलुषीकृतः । यथा भूमिगर्भतोयं रविरग्निभिः शुष्यति ।
शरीरस्यस्तथा धातुः शुष्यते जाठराग्निना । न शृणोति
न चाधार्ति चतुधा न च पश्यति । दहते वेपते मूढः
शुष्यते च तुधार्दितः । मूकत्वं बधिरत्वञ्च जडत्वमन्यु
पशुताम् । रौद्रं मर्यादहीनत्वं तुधा सर्वं प्रयच्छति ।
भगिनीं जननीं पुत्रं भार्यां दुहिरतं तथा । भ्रातरं
सजनं वापि तुधाविष्टो न विन्दति” ।

तुधाकुशल पु० ७त० । विलान्तरहस्ते राजनि०

तुधाभिजनन पु० तुधामभिजनयति अभि + जन + णिच्
ल्यु । १राजिकायां अमरः । २तुधाजननमाले ति०

तुधालु ति० तुध-वा० आलुच् । तुधाशक्ते

तुधावत् ति० तुधा-अलुच् तुधा माध्यतयाऽलुच्वाः वा कृत्-
प् मस्य वः । १तुधाशक्ते स्त्रियां ङीप् । भैषज्यरत्नाध-
र्युक्ते शृणुटिकाभेदे स्त्री “रसाद्योगञ्जकाभ्यां त्वयश्च
लिफला वचा । वमानी शतपुष्पा च चविका जीष्कह-
यम् । प्रत्येकं वृक्षमेवानु घण्टाकर्षा पुनर्धवा । सादृशं